

CURTEA DE JUSTIȚIE A UNIUNII EUROPENE

Curtea de Justiție a Uniunii Europene (CJUE) este una dintre cele șapte instituții ale UE. Ea este alcătuită din două instanțe, [Curtea de Justiție](#) propriu-zisă și [Tribunalul](#), și are ca responsabilitate jurisdicția Uniunii Europene. Aceste instanțe asigură interpretarea corectă și aplicarea corespunzătoare a dreptului primar și a dreptului secundar al UE pe teritoriul Uniunii. Curtea de Justiție verifică legalitatea actelor emise de instituțiile UE și stabilește dacă statele membre și-au respectat obligațiile în temeiul dreptului primar și secundar. De asemenea, Curtea oferă interpretări ale dreptului UE, la solicitarea judecătorilor naționali.

CURTEA DE JUSTIȚIE

A. Temei juridic

- Articolul 19 din [Tratatul privind Uniunea Europeană](#) (TUE), articolele 251-281 din [Tratatul privind funcționarea Uniunii Europene](#) (TFUE), articolul 136 din Tratatul Euratom și [Protocolul nr. 3 anexat la tratate, privind Statutul Curții de Justiție a Uniunii Europene \(„Statutul”\)](#);
- [Regulamentul \(UE, Euratom\) 2015/2422 al Parlamentului European și al Consiliului din 16 decembrie 2015 de modificare a Protocolului nr. 3 privind Statutul Curții de Justiție a Uniunii Europene](#);
- Bugetul UE (Secțiunea 4).

B. Componentă și statut

1. Componenta

a. Numărul membrilor (articolul 19 din TUE și articolul 252 din TFUE)

Câte un judecător pentru fiecare stat membru (27). Curtea este asistată de 11 avocați generali. Judecătorii Curții de Justiție își aleg din rândul lor un președinte și un vicepreședinte, pentru un mandat ce poate fi reînnoit odată la trei ani.

b. Condiții de îndeplinit (articolul 19 din TUE și articolul 253 din TFUE)

- Judecătorii și avocații generali trebuie să aibă calificările necesare pentru a fi numiți în cele mai înalte funcții jurisdicționale din țările lor sau să fie experți juridici recunoscuți.
- Ei trebuie să ofere toate garanțiile de independență.

c. Procedura de numire (articolul 253 din TFUE)

Pe măsură ce se apropie sfârșitul mandatelor judecătorilor și avocaților generali, reprezentanții guvernelor statelor membre procedează la numirea de comun acord a judecătorilor sau avocaților generali ai Curții de Justiție, după consultarea unui comitet însărcinat cu emiterea unui aviz privind eligibilitatea potențialilor candidați (articolul 255 din TFUE).

2. Caracteristicile mandatului

a. Durata (articolul 253 din TFUE și Statut)

Șase ani. Înlocuire parțială din trei în trei ani, jumătate dintre judecători și avocați generali fiind înlocuiți alternativ. Judecătorii și avocații generali care își încheie mandatul pot fi numiți din nou.

b. Privilegiile și imunități (Statut)

Judecătorii și avocații generali beneficiază de imunitate de jurisdicție. Pentru actele realizate în exercițiul funcțiunii, ei continuă să beneficieze de această imunitate și după încetarea mandatului. Judecătorii și avocații generali nu pot fi demisi din funcție decât printr-o decizie unanimă a Curții.

c. Obligații (Statut)

Judecătorii și avocații generali:

- depun jurământ (jurând independență, imparțialitate, respectarea secretului) înainte de preluarea funcțiilor;
- nu pot exercita nicio funcție politică sau administrativă și nici vreo altă activitate profesională;
- se angajează să respecte obligațiile ce decurg din mandat.

C. Organizare și funcționare (articolul 253 din TFUE și Statut)

1. Structura instituțională

Statutul se stabilește într-un protocol separat, anexat la tratate (articolul 281 din TFUE). Curtea alege un președinte și un vicepreședinte din rândul membrilor săi, pentru un mandat reînnoibil de trei ani (articolul 9a din Protocolul nr. 3). Președintele conduce lucrările Curții și prezidează audierile și deliberările Curții întrunite în plen sau în Marea Cameră. Vicepreședintele asistă președintele în exercitarea atribuțiilor sale și îl înlocuiește atunci când este necesar. Curtea numește un grefier. Grefierul este secretarul general al instituției și se ocupă de managementul serviciilor sale, sub autoritatea președintelui Curții.

2. Funcționare

Curtea își stabilește Regulamentul de procedură, care este supus aprobării Consiliului, ce hotărăște cu majoritate calificată. Curtea de Justiție se poate întruni în plen, cu 27 de judecători, în complet de Mare Cameră, cu 15 judecători, sau în camere cu trei sau cinci judecători. Instituția este finanțată de la bugetul UE, în cadrul căruia dispune de o secțiune proprie (Secțiunea 4).

D. Realizări

Curtea de Justiție s-a dovedit a fi o forță motrice a procesului de integrare europeană.

1. Jurisdicție generală

Hotărârea pronunțată la 15 iulie 1964 în Cauza *Costa/ENEL* a avut un rol esențial în definirea dreptului Comunității ca sistem independent, având întâietate în raport cu prevederile legale naționale, stabilind principiul supremației dreptului UE^[1]. În mod similar, Hotărârea din 5 februarie 1963, pronunțată în cauza *Van Gend & Loos*, a stabilit principiul conform căruia dreptul comunitar este direct aplicabil de către instanțele statelor membre. Trebuie amintite câteva hotărâri semnificative în ceea ce privește protecția drepturilor persoanelor, cum ar fi Hotărârea din 14.05.1974, pronunțată în cauza *Nold*, în care Curtea a afirmat că drepturile fundamentale fac parte integrantă din principiile generale de drept a căror respectare o asigură (4.1.2).

2. În domenii specifice

- Dreptul de stabilire: Hotărârea din 8 aprilie 1976 în cauza *Royer*, în care Curtea a confirmat dreptul de ședere al unui resortisant al unui stat membru pe teritoriul unui alt stat membru, independent de permisul de ședere eliberat de statul gazdă;
- Libera circulație a bunurilor: Hotărârea din 20 februarie 1979 pronunțată în cauza *Cassis de Dijon*, în care Curtea a hotărât că orice produs fabricat și comercializat legal într-un stat membru trebuie să fie, în principiu, admis pe piața oricărui alt stat membru;
- Jurisdicția externă a Comunității: hotărârea referitoare la Acordul european privind activitatea echipajelor vehiculelor care efectuează transporturi rutiere internaționale din 31 martie 1971, pronunțată în cauza *Comisie/Consiliu*, prin care Comunității Europene i se recunoaște competența de a încheia acorduri internaționale în domeniile care fac obiectul reglementărilor comunitare;
- hotărâri recente care au stabilit obligația de despăgubire în sarcina statelor membre care nu au transpus sau au transpus tardiv directivele în legislația națională;
- diverse hotărâri privind securitatea socială și concurența;
- hotărâri privind încălcările dreptului UE de către statele membre, esențiale pentru buna funcționare a pieței comune.
- Protecția datelor: hotărâri privind „sfera de siguranță” în cauza [Schrems I](#) (2015) și Scutul de confidențialitate UE-SUA în cauza [Schrems II](#) (2020), care au invalidat [deciziile Comisiei privind caracterul adecvat al nivelului de protecție](#) referitoare la SUA, cu scopul de a proteja principiile fundamentale ale dreptului european și de a asigura un set solid de cerințe privind protecția datelor.

Unul dintre marile merite ale Curții a fost enunțarea principiului potrivit căruia tratatele nu trebuie interpretate în mod rigid, ci trebuie considerate în contextul stadiului de

[1]Ziller J., „*La primauté du droit de l'Union européenne*” (Supremația dreptului Uniunii Europene), Direcția Generală Politici Interne ale Uniunii din Parlamentul European, Departamentul tematic pentru drepturile cetățenilor și afaceri constituționale, Parlamentul European, mai 2022.

integrare și al obiectivelor pe care le-au stabilit. Acest principiu a permis UE să legislaze în domenii care nu fac obiectul unor dispoziții specifice în tratate, de exemplu, cel al combaterii poluării (într-o hotărâre din 13 septembrie 2005 – cauza C-176/03 – în care Curtea a autorizat de fapt UE să ia măsuri legate de dreptul penal atunci când acestea sunt considerate „necesare” pentru atingerea obiectivului urmărit în ceea ce privește protecția mediului).

În 2022, pe rolul Curții de Justiție au fost 806 cauze, dintre care 546 de proceduri preliminare, 37 de acțiuni directe și 209 recursuri împotriva deciziilor Tribunalului. Au fost soluționate 808 cauze, dintre care 564 de proceduri preliminare, 36 de acțiuni directe și 196 de recursuri împotriva deciziilor Tribunalului. Statele membre din care au provenit cele mai multe cereri sunt Germania (98), Italia (63), Bulgaria (43) și Spania (41). Durata medie a procedurilor a fost de 16,4 luni^[2]. 1 111 cauze erau pendinte la 31 decembrie 2022.

TRIBUNALUL

A. Temei juridic

Articolele 254-257 din TFUE, articolul 40 din Tratatul Euratom și Titlul IV din Protocolul nr. 3 anexat la tratate, privind statutul Curții de Justiție a Uniunii Europene.

B. Componentă și statut (articolul 254 din TFUE)

1. Componenta

a. Numărul (articolul 19 din TUE și articolul 254 din TFUE)

Articolul 254 din TFUE prevede că numărul judecătorilor se stabilește în Statut. [Articolul 48 din Protocolul nr. 3 privind acest statut, modificat ultima dată prin Regulamentul \(UE, Euratom\) 2016/1192 din 6 iulie 2016](#), prevede că Tribunalul este compus din câte doi judecători pentru fiecare stat membru (în prezent 54 de judecători). Judecătorii sunt numiți de comun acord de guvernele statelor membre, după consultarea unui comitet care își dă avizul cu privire la capacitatea candidaților de a exercita această funcție. Mandatul este de șase ani și poate fi reînnoit. Judecătorilor li se poate solicita să exercite funcția de avocat general, întrucât, spre deosebire de Curtea de Justiție, Tribunalul nu dispune de avocați generali permanenți.

b. Condiții de îndeplinit

Identice cu cele pentru Curtea de Justiție (articolul 19 din TUE). Pentru a fi numiți în cadrul Tribunalului, candidații trebuie să aibă capacitățile cerute pentru exercitarea unor înalte funcții jurisdicționale.

c. Procedura de numire

Identică cu cea pentru Curtea de Justiție.

2. Caracteristicile mandatului

Identice cu cele pentru Curtea de Justiție.

[2]CJUE, Raportul anual 2022.

C. Organizare și funcționare

Judecătorii își desemnează din rândul lor președintele, pentru o perioadă de trei ani, precum și un grefier, al cărui mandat este de șase ani, iar pentru acoperirea nevoilor sale administrative și lingvistice, Tribunalul recurge la serviciile Curții de Justiție.

De comun acord cu Curtea de Justiție, Tribunalul își stabilește [Regulamentul de procedură](#) (articolul 254.5 din TFUE). Tribunalul se întrunește în complet de trei sau cinci judecători. Tribunalul se reunește în plen, în complet de Mare Cameră sau în complet constituit de un singur judecător. Peste 80 % dintre cauzele înaintate Tribunalului se judecă cu un complet de trei judecători. Recentele modificări ale Regulamentului de procedură (aprilie 2023) permit utilizarea videoconferințelor în timpul audierilor (articolul 107a din Regulamentul de procedură). Va exista, de asemenea, noul concept de „cauză-pilot” (articolul 71a din Regulamentul de procedură), care ridică aceeași problemă de drept. În cazul în care sunt îndeplinite condițiile, una dintre cauze poate fi identificată ca fiind cauza-pilot, iar celelalte cauze pot fi suspendate.

Tribunalul poate fi sesizat în primul rând cu acțiuni directe formulate de persoane fizice sau juridice, atunci când acestea sunt vizate direct și individual, de statele membre împotriva actelor instituțiilor, organelor, oficiilor sau agențiilor Uniunii, precum și în acțiuni directe prin care se urmărește repararea unui prejudiciu cauzat de instituții sau de personalul acestora. Hotărârile Tribunalului pot face obiectul unui recurs, limitat la chestiuni de drept, în fața Curții. În medie, sunt atacate aproximativ 30 % din hotărârile Tribunalului.

Parlamentul și Consiliul pot înființa tribunale specializate pe lângă Tribunal, care să aibă competența de a judeca în primă instanță anumite categorii de acțiuni sau proceduri în materii speciale. Pentru a înființa aceste instanțe, Parlamentul și Consiliul hotărăsc în conformitate cu procedura legislativă ordinară.

În 2022, pe rolul Tribunalului au fost 904 cauze, 858 de cauze fiind soluționate, dintre care 792 de acțiuni directe (270 privind proprietatea intelectuală și industrială, 76 privind ajutoarele de stat și concurența, 66 privind funcția publică a Uniunii și 380 privind alte acțiuni directe). Atunci când o parte nu poate să acopere cheltuielile de judecată, ea poate solicita asistență juridică gratuită (54 de cauze în 2022). Durata medie a procedurilor a fost de 16,2 luni. 1 474 de cauze erau pendinte la 31 decembrie 2022^[3].

FOSTUL TRIBUNAL AL FUNCȚIEI PUBLICE A UNIUNII EUROPENE

Tribunalul Funcției Publice a Uniunii Europene a fost creat în 2004, având drept misiune să judece litigiile dintre instituțiile UE și personalul lor, atunci când acestea nu se încadrau în sfera de competență a unei instanțe naționale. În contextul creșterii numărului total de judecători ai Curții de Justiție, Tribunalul Funcției Publice a fost dizolvat la 1 septembrie 2016 și integrat în Tribunal, prin [Regulamentul \(UE, Euratom\) 2016/1192 al Parlamentului European și al Consiliului din 6 iulie 2016 privind transferul către Tribunal al competenței de a se pronunța în primă instanță asupra litigiilor dintre Uniunea Europeană și agenții acesteia](#). Cauzele în curs de judecată

[3] [Raportul anual al CJUE pentru anul 2021](#).

în fața Tribunalului Funcției Publice la data de 31 august 2016 au fost transferate Tribunalului, cu efect de la 1 septembrie 2016. Tribunalul continuă judecarea acestor cauze din stadiul în care se află, iar etapele procedurale realizate de fostul Tribunal al Funcției Publice rămân aplicabile.

ROLUL PARLAMENTULUI EUROPEAN

Încă din 1990, printr-o hotărâre pronunțată într-o cauză formulată de Parlament în cadrul unei proceduri legislative referitoare la adoptarea unor măsuri sanitare necesare în urma accidentului nuclear de la Cernobîl, Curtea de Justiție a recunoscut Parlamentului dreptul de a o sesiza cu acțiuni în anulare pentru menținerea prerogativelor sale în cadrul procedurii legislative.

În conformitate cu articolul 257 din TFUE, Parlamentul European și Consiliul, hotărând prin procedura legislativă ordinară, pot înființa instanțe specializate pe lângă Tribunal, care să aibă competența de a audia și a judeca în primă instanță anumite categorii de acțiuni în domenii specifice. Parlamentul European și Consiliul au obligația de a acționa prin regulamente, fie la propunerea Comisiei, după consultarea Curții de Justiție, fie la solicitarea Curții de Justiție, după consultări cu Comisia.

În conformitate cu articolul 281 din TFUE Parlamentul European și Consiliul pot modifica [Statutul Curții de Justiție a Uniunii Europene](#), acționând prin procedura legislativă ordinară (sub forma unui regulament al Parlamentului European și al Consiliului). Un exemplu al participării Parlamentului constă în [propunerea Curții de Justiție](#) din 26 martie 2018 de a modifica statutul său: se referă la posibilitatea de a introduce modificări ale repartizării competențelor între Curtea de Justiție și Tribunal în ceea ce privește deciziile preliminare.

Parlamentul este una dintre instituțiile menționate la articolul 263 din TFUE care poate intenta o acțiune (ca parte) în fața Curții de Justiție.

În conformitate cu articolul 218 alineatul (11) din TFUE, Parlamentul poate solicita Curții de Justiție un aviz cu privire la compatibilitatea unui acord internațional preconizat cu tratatele. În cazul unui aviz negativ al Curții de Justiție, acordul respectiv poate intra în vigoare numai dacă este modificat sau dacă sunt revizuite tratatele. De exemplu, în iulie 2019, Parlamentul a solicitat un aviz juridic cu privire la compatibilitatea cu tratatele a propunerilor de aderare a UE la Convenția Consiliului Europei privind prevenirea și combaterea violenței împotriva femeilor și a violenței domestice (Convenția de la Istanbul) ([Avizul 1/19](#)).

Odată cu intrarea în vigoare a Tratatului de la Lisabona, candidații la funcția de judecător sau de avocat general sunt mai întâi evaluați de un comitet alcătuit din șapte persoane, dintre care una este propusă de Parlament (articolul 255 alineatul (2) din TFUE și articolul 128 din Regulamentul de procedură al Parlamentului European), printr-o [rezoluție](#) adoptată în plen.

În conformitate cu articolul 3 alineatul (1) din Regulamentul 2015/2422, la 21 decembrie 2020, Curtea de Justiție a prezentat un [raport privind funcționarea Tribunalului](#), care a fost întocmit de un consultant extern. În special, articolul 3 alineatul (1) din Regulamentul 2015/2422 prevedea ca raportul să se concentreze asupra eficienței Tribunalului, asupra necesității și eficacității mării numărului de

judcători la 56, asupra utilizării și eficacității resurselor, precum și asupra instituirii altor camere specializate și/sau asupra altor schimbări structurale.

La 19 septembrie 2023, Comisia JURI a adoptat un [proiect de raport](#) referitor la o [propunere de modificare a Protocolului nr. 3 privind Statutul Curții de Justiție a UE \(CJUE\)](#). Propunerea urmărește să transfere competența în materie de decizii preliminare într-o serie de domenii specifice de la Curtea de Justiție la Tribunal și să extindă cerința de a obține permisiunea de a introduce recurs în cazul recursurilor împotriva anumitor decizii ale Tribunalului. Raportul Comisiei JURI a fost [prezentat](#) în plen la 27 septembrie 2023, ceea ce a confirmat decizia Comisiei JURI de a iniția negocieri interinstituționale la 4 octombrie 2023.

Această fișă informativă a fost pregătită de Departamentul tematic pentru drepturile cetățenilor și afaceri constituționale al Parlamentului European.

Udo Bux / Mariusz Maciejewski
11/2023

